

1991-01-01

บทบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

บรรณาธิการ (1991) "บทบรรณาธิการ," *Journal of Social Sciences*: Vol. 28: Iss. 3, Article 1.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol28/iss3/1>

This Editorial is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

วารสารสังคมศาสตร์

ปีที่ 28

ฉบับที่ 3

บรรณาธิการแถลง

“การพัฒนา และการสอนเรื่องการพัฒนา” คือแนวเรื่องของวารสารสังคมศาสตร์ฉบับนี้ มีนัยสำคัญในเชิงการตั้งคำถามว่าปัจจุบันเราในวงการสังคมศาสตร์สาขาต่าง ๆ มีความเข้าใจอย่างไรเกี่ยวกับการพัฒนา ซึ่งเป็นคำและแนวคิดซึ่งนับวันจะชวนให้ถกเถียงกันมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งในการกระตุ้นเตือนนักสังคมศาสตร์ ในฐานะผู้สอน ให้ส่องกระจกมองตนเองว่าสอนเรื่องการพัฒนาได้อย่างไร

บทความและข้อคิดส่วนใหญ่ในเล่ม ได้รับอานิสงส์จากการสัมมนา “การสอนเรื่องการพัฒนาในปัจจุบัน” ซึ่งฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ และศูนย์ศึกษากาพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดขึ้นเมื่อวันที่ 10-11 สิงหาคม 2536 ในการสัมมนาดังกล่าว มีนักวิชาการจากต่างประเทศมาร่วมวงสัมมนาด้วย คือ เดวิด โกลสเวอร์ธ ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “มองทฤษฎีพัฒนาอย่างวิเคราะห์” ซึ่งศูนย์ศึกษากาพัฒนาสังคม ได้จัดพิมพ์ภาคแปลเป็นไทยขึ้นนานมาแล้ว และกำลังจะจัดพิมพ์อีกครั้งหนึ่ง อีกทั้ง วิคเตอร์ การ์ตูน นักวิชาการคันทูเคของศูนย์ฯ ซึ่งมีประสบการณ์เป็นที่ปรึกษาองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ สำหรับนักวิชาการไทยเอง นอกจาก ลุจิต บุญบงการ ดิน ปรัชญพฤทธิ และสุริชัย หวันแก้ว แห่งคณะเจ้าภาพแล้วยังมีทั้งนักสังคมศาสตร์หลายสาขาจากหลายมหาวิทยาลัย ทำให้การสัมมนาเป็นเวทีพบปะกันระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ มุ่งความสนใจไปในเรื่องทำนองเดียวกัน และโดยที่ผู้ร่วมวงถูกกำหนดให้คำนึงถึงตนเองในฐานะผู้สอน บรรยายการสัมมนาในหลายช่วงมีการถกเถียงกันอย่างคึกคัก และมีการช่วยกันพิจารณาข้อบกพร่องของกันและกันตามสมควร จึงเห็นว่าน่าที่จะได้นำบทความ ข้อคิด จากการสัมมนาดังกล่าวมาเผยแพร่ให้กว้างขวางออกไป

ท่านผู้อ่านที่ประสงค์จะทราบเนื้อหาการสัมมนาโดยสรุป ขอเชิญพลิกไปอ่าน “สรุปการสัมมนา” ได้เลย เชื่อว่าจะชวนให้ท่านอ่านบทความที่นำมาตีพิมพ์ในเล่มต่อไปด้วย หากแต่ว่าการสรุปนี้ทำเฉพาะการสัมมนาในวันแรกซึ่งพูดกันเป็นภาษาอังกฤษ ส่วนในวันที่สองเป็นภาษาไทยทั้งหมด จึงมิได้สรุปไว้ บรรณาธิการขอขอบคุณคุณเอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และคุณสันติ จิยะพันธุ์ ผู้จัดทำสรุปไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากบทความจากการสัมมนาแล้ว ยังมีบทความอีก 2 บทความซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาตีพิมพ์ไว้ด้วย และโดยที่ทั้ง 2 บทความนี้ เป็นภาษาอังกฤษเช่นกัน จึงขอสรุปคร่าว ๆ ไว้ ณ ที่นี้แทนบทความด้วย

บทความแรกของ ม.ร.ว. พฤษติสถาน ชุมพล และ มณีรัตน์ มิตรปราสาท เป็นการพิจารณาถึงการก่อตัวของขบวนการประชาชนด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในภาคใต้ ซึ่งเป็นปฏิกิริยาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งมี

ผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และการทำมาหากิน ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านผู้ได้มีปฏิริยาตอบสนอง เป็นการรวมตัวและความตื่นตัวทางการเมือง รวมทั้งการคิดหาทางเลือกการพัฒนาซึ่งให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมากกว่าแนวทางการพัฒนาที่รัฐยึดถืออยู่เป็นปกติ บทความนี้จึงถือได้ว่าเป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ในแง่ที่ว่าพัฒนาของรัฐ กรณีนโยบายสร้างเขื่อนแก่งกรุงกิติ และกระแสการพัฒนา นำโดยทุน กรณีอุตสาหกรรมประมงกิติ ได้ยังผลให้เกิดความตื่นตัวของชาวบ้านให้คิดหาวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของตนอีกรูปแบบหนึ่ง อีกทั้งพัฒนาตนเองและองค์กรของตนให้มีอำนาจต่อรองทางการเมืองอีกด้วย จึงเกี่ยวข้องกับทั้งแนวคิดการพัฒนาและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ รวมทั้งพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตย

บทความที่สองมีเนื้อหาเชื่อมโยงเรื่องการพัฒนาเข้ากับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการวิเคราะห์ประเมินนโยบายของรัฐ เดวิด โกลสเวอร์ธี นักรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยโมแนซ ออสเตรเลีย ผู้มานำและร่วมการสัมมนา ในเดือนสิงหาคม 2536 เสนอภาพรวมของการถกเถียงในออสเตรเลียเกี่ยวกับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาที่ออสเตรเลียให้แก่ต่างประเทศ บทความนี้พิจารณาบริบทของนโยบายความช่วยเหลือว่าเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายต่างประเทศและการค้า ซึ่งมุ่งที่จะให้ออสเตรเลียเป็นสมาชิกที่ได้รับการนับถือในเอเชียแปซิฟิก ตามด้วยการวิเคราะห์เหตุผลเบื้องหลังการให้ความช่วยเหลือตามแนวสังคมนิยม (realism) เหตุผลนิยม (rationalism) และอุดมคตินิยม (idealism) ในทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งช่วยให้พิจารณาได้ว่า การให้ความช่วยเหลือของออสเตรเลียมีทั้งเหตุผลด้านการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและการหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง จากนั้นเป็นการพิจารณาลักษณะต่าง ๆ ของความช่วยเหลือที่เป็นจริงในลักษณะรูปตัด สุดท้ายเป็นการนำเสนอข้อถกเถียงต่าง ๆ ในประเทศออสเตรเลียเองว่า ความช่วยเหลือเหล่านั้นมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ถูกที่ควรหรือไม่ และถ้ามุ่งจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ประมวลได้ว่าส่วนใหญ่เห็นว่าโดยหลักการแล้วความช่วยเหลือเป็นพลังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่เหมาะสม แต่ยังมีความบกพร่องอยู่บ่อย ๆ ในทางปฏิบัติ เพราะมีปริมาณน้อย มีการกระจายทางภูมิศาสตร์ที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งมีลักษณะที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ตนมากเกินไป ไม่มุ่งช่วยเหลือคนจนมากพอและมีประสิทธิภาพต่ำ หรือให้ผลตรงกันข้าม กล่าวโดยรวม มีแนวโน้มนโยบายที่จะใช้ความช่วยเหลือเป็นเครื่องมือเกื้อหนุนความเจริญเติบโตในประเทศผู้รับความช่วยเหลือเพื่อสร้างตลาดให้ออสเตรเลียมากกว่าที่จะให้ความสนใจกับการช่วยให้พ้นจากความยากจน หรือการช่วยให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนและมีส่วนร่วม บทความนี้นอกจากจะทำให้เราเข้าใจนโยบายและการบริหารของออสเตรเลียแล้ว ยังมีประโยชน์ในการเป็นตัวอยางของการวิเคราะห์เรื่องความช่วยเหลือ ซึ่งอาจนำไปใช้ในกรณีของประเทศอื่นได้ด้วย

บรรณาธิการหวังว่า วารสารฉบับนี้มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ ซึ่งท้าทายให้ท่านผู้อ่านที่เป็นอาจารย์ได้คิดคำนึง ศึกษาวิเคราะห์และปรับปรุงการเรียนการสอนด้านการพัฒนาให้เหมาะสมกับพันธกิจที่มีต่อศิษย์และต่อสังคมส่วนรวมมากขึ้น พร้อมกันนี้ต้องขอภัยในความบกพร่องและข้ออ่อนของวารสารซึ่งขอมมิอยู่เป็นแน่ ไฉน ที่นี้ด้วย

วารสารฉบับต่อไป เป็นฉบับ “การจรรโลงประชาธิปไตย 2” ซึ่งเน้นเรื่องประชาสังคม (civil society) และ “การจรรโลงประชาธิปไตย 3” ซึ่งวิเคราะห์เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ตามลำดับ โดยทั้งสองฉบับจะคลานตามฉบับนี้มาด้วยความว่องไว ติดตามด้วยอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งจะเป็นแนวเรื่อง “วิกฤตสังคมไทยในยุคนี้คัส”

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ

เมษายน 2537

ม.ร.ว.พฤษถีสาน ชุมพล

บรรณาธิการ